

12

יתנוצץ הענין האלהי על מטה שלמה ושכל שבטי יה יהיו לב וסגולה, וראו שיעקב אהב רק את יוסף, חשבו שזה מפני שחושב שהוא הלב והסגולה יותר בניו קליפות, ובפרט שעשה לו כתנת פסים שמורה שרצה ליחדו לעבודת ה' ולתת לו מעלת הבכורה. וע"כ יציגוהו בבגדי כהונה וכתנת בד קודש, ובאשר נדמה להם שהוא איש גאה ואיש זדון משתרר עליהם ומוציא דבה להבאיש ריחם בעיני אביהם, בפרט מה שראו בעיני החלומות כי חושב למלוך עליהם, ואם ירצה הבכורה ומתנות האלהיות איך ירצה במלוכה ומשרה, ועפ"י חשבו שהוא אם יצליח להסות לב אביו לכל זה יהיה טילון ממאיר לבית יעקב. לכן חשבו לכלות קרן מכאבי מן הכרם לתועלת כללי, לא מקנאת איש מרעהו רק למען לא יחלל שרי קדש ויתן לחרם יעקב וישראל לגדופים,

11

(ד) ויראו אחיו. אבל אחיו דנו בזה כהנה אחרת כמו שיבאר, וחשבו כי אותו אהב אביהם, שבאמת אהבת אב לאחד מבניו בדרך געגועים אינה אהבה עצמית רק אהבה גשמית, אבל הם חשבו שאהבו אהבה עצמית, שע"כ כי אותו אהב, וכן באשר ראו כי אהב אותו מכלם וא"א שלא ימצא גם בהם ילד שעשועים, ולכן וישנאו אותו, והוא כי עד עתה רק אחד מן הבנים היה הלב והסגולה יותר הבנים היו קליפות, וישמעאל נדחה מפני יצחק ועשו מפני יעקב, ויצחק ויעקב ירשו ברכת אברהם הבכורה והברכה וירושת הארץ והדבוק האלהי, ולבני הפילגשים נתן אברהם מתנות וישלחם, ועשו בבכי ירש ברכת חרב והר שעיר ונדחה מנחלת ה', ובאשר לא ידעו השבטים שעתה

א"כ ג"כ ג"כ ג"כ

13

(כד) וספר הכתוב כי היה ריק ואין בו מים, שאם היה בו מים לא יטביעו אותו שכבר נמנעו משפוך דמו. וכתב רש"י ממשמע שנאמר והבור רק, אינני ידוע שאין בו מים, מה תלמוד לומר אין בו מים, מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו, לשון רש"י מדברי רבתינו⁵¹, ואם כן היה נחשים ועקרבים בחורי הבור, או שהיה עמוק ולא ידעו בהם, שאלו היו רואים אותם ולא יזיקו ליוסף היה הדבר ברור להם שנעשה לו נס גדול ושהוא צדיק גמור, וידעו כי זכותו חצלו מכל רע ואיך יגעו במשיח השם אשר הוא חפץ בו ומצילו, וכענין שנאמר אלהי שלח מלאכה וסגר פום אריותא ולא חבלוני כל קבל די קדמוהי זכו השתכחת לי (דניאל ו כג), אבל הם לא ידעו בדבוק. ועל דרך הפשט יאמר ההבור ריק אין בו מים כלל, שגם אם היו בו מים מעט יקרא רק, וכן כי מח אתה ולא תחיה (מ"ב כ א), כלל בשום פנים, והכל ביאור וחזוק.

(כד) אין בו מים, שאם היה בו מים לא היו משליכין אותו שם, שאם כן היו מטביעין אותו וממיתין אותו בידיים והם אמרו ויד אל תשלחו בו (פסוק כב), וידינו אל תהי בו (פסוק כד), לגרום לו מיתה.

אין בו מים, רד"ק

15

כי אם היה בו מים היה טובע במים והרי הוא כאילו הרגו בידיים. ואמר: אין בו מים אחר שאמר: והבור ריק, אולי היה בו טיט כמו בור ירמיהו שנאמר: ויעבע ירמיהו בטיט (ירמיה לח ו) ולא מת בעבור זה. והדרש ידוע²⁴ שאמר מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו, אם כן, הרי כאילו הרגוהו, כי לא ידעו ששעשה לנ האל נס ולא ישכחו.

רד"ק

רד"ק

17

(א) וי"ל שלחוני ואחיו לא ידעו שצבור יש נחשים ועקרבים, שהרי חשב ע"פ ענה זו להשיב אל חציו, ונס חציו אליו היו יודעים ורשו ח"כ שכל ממקום כלכל ודלית, ח"כ זכותו גדול מעל, ואלו הלא נדחה לא היו סולכים עמו ח"כ בקרי, במכירה למדונים, כי הלא אפילו נכונדנד שהי' רשע מוחלט, בכ"ז אחרי שרצה לחנניה מיסאל ועזריה שגטלו מנכשן סהם, שהרס תשובת בלנז, וכש"כ בני יעקב. ואלא יפלא חס לא רלו מה שנתוך הבור, כי לפי מה שכתב המפרש: (נמ"ס תמיד ספ"ק דלחין השלכה סמות מעשרים חמה, וכאן דכתיב וישלחו, ח"כ הי' הבור עמוק עשרים חמה ויותר, וקיי"ל דלמעלה מעשרים חין עינו של חס שולסת כמו דקיי"ל לענין נר חנוכה וסוכה [וי"ט - לכוין לפי"ל סמיכות ושיבות דרש"ט זו צנמרת עט הדיו נר חנוכה שהניחה למעלה מעשרים חמה כסולה משום דלא שנסת בה עינה, ולכך הסמיכות שנתלמו שני הענינים מחד חמורת, ו"ל עוד משום דעטם שנייהם שיה, להרופה דלמעלה מעשרים חמה חין העין שולסת, ודקיי"ל]

תורה תמימה ג' ע"א

16

אמר רב כהנא דרש רב נתן בר מניו: משנה דרבי תנחום: נר ישל חצובה שדניה למעלה מ"ב אמה; מולה כסוכה וכמרי: ואמר רב כהנא: דרש רב נתן בר מניו: משנה דרבי תנחום: ימא דכתיב והבור ריק אין בו מים כמשמע: שני' הבור ריק אינו ידוע שאין בו מים אלא מה חל אין בו מים מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו.

רד"ק

18

הבור רק. צלי חננים שלח יוסף ויהא נפלע רחשו: אין בו מים - השנייה שלח יהי' טעם במים שיהא כלט הכוונה בידים: [כה] ויעברו לאצל להם וישיאו עיניהם ויראו: מספר הכתוב בשבטם של שבטי יה שנס בכל חנוכת ופעולתם לרעה ליוסף ח"כ לא יכלו לישב צמורה מרוב התפעלות על המקרה שבה לידם ועל התמלה שהרי ככה ובהמקם לנס כמבואר להלן מ"ב כ"א. ע"כ גם כשעה שישנו לחול זיודוע שישבתם הימה על הארץ כמנהג המדינה וח"כ ח"כ לראויה מרחוק. אבל כמה נשאו עיניהם וראו מרחוק. והיינו משום שעמדו בחוף האכילה כמסתלה לראות דבר מה יסכן להם לחותו מעשה:

19

אמר ראובן אני בכור ואין הסרחון תלוי אלא בי, רבנן אמרו אמר ראובן הוא מונה אותי עם אחי ואיני מצילו, אני הייתי סבור שנדחתה מכה אותו המעשה הוא מרבה אותי עם אחי שנאמר ואחד עשר כוכבים משתחווים לי (נה) ואיני מצילו. (ביר פפ"ד)

א"כ ג"כ ג"כ ג"כ